

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2018. gada 19. jūnijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – To trešo valstu valstspiederīgo atgriešana, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi – Direktīva 2008/115/EEK – 3. panta 2) punkts – “Nelikumīgas uzturēšanās” jēdziens – 6. pants – Atgriešanas lēmuma pieņemšana, pirms izskatīta pārsūdzība par atbildīgās iestādes lēmumu noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 18. pants, 19. panta 2. punkts un 47. pants – Neizraidīšanas princips – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību – Atļauja palikt dalībvalstī

Lieta C-181/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru *Conseil d'État* (Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 8. martā un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 31. martā, tiesvedībā

Sadikou Gnandi

pret

État belge.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietnieks A. Ticano [*A. Tizzano*], palātu priekšsēdētāji R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] (referents), Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*] un K. Vajda [*C. Vajda*], tiesneši E. Juhāss [*E. Juhász*], K. Toadere [*C. Toader*], M. Safjans [*M. Safjan*], D. Švābi [*D. Šváby*], M. Bergere [*M. Berger*], E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un K. Likurģs [*C. Lycourgos*],

ģenerālvokāts: P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretāre: R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2017. gada 1. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *S. Gnandi* vārdā – *D. Andrien*, advokāts,
- Beļģijas valdības vārdā – *C. Pochet*, *M. Jacobs*, pārstāves, kurām palīdz *C. Piront*, *S. Matray* un *D. Matray*, *avocats*,

* Tiesvedības valoda – franču.

– Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *C. Cattabriga* un *M. Heller*, pārstāves,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2017. gada 15. jūnija tiesas sēdē,

ņemot vērā 2017. gada 25. oktobra rīkojumu par mutvārdu procesa atkārtotu sākšanu un 2017. gada 11. decembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *S. Gnandi* vārdā – *D. Andrien*, advokāts,

– Beļģijas valdības vārdā – *C. Pochet*, *M. Jacobs* un *C. Van Lul*, pārstāves, kurām palīdz *C. Piront*, *S. Matray*, kā arī *D. Matray*, *avocats*,

– Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

– Vācijas valdības vārdā – *R. Kanitz*, pārstāvis,

– Francijas valdības vārdā – *E. de Moustier* un *E. Armoët*, kā arī *D. Colas*, pārstāvji,

– Nīderlandes valdības vārdā – *M. Bulterman* un *P. Huurnink*, kā arī *J. Langer*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *C. Cattabriga*, *M. Heller* un *M. Condou-Durande*, pārstāves,

noklausījusies ģenerālvokāta papildu secinājumus 2018. gada 22. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.), Padomes Direktīvu 2005/85/EK (2005. gada 1. decembris) par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu (OV 2005, L 326., 13. lpp.), kā arī neizraidišanas principu un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas paredzēti attiecīgi Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 18. pantā un 19. panta 2. punktā, kā arī 47. pantā.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Sadikou Gnandi* un *État belge* [Beļģijas valsti] saistībā ar lēmuma, ar kuru pirmajai minētajai personai ir likts atstāt Beļģijas teritoriju, tiesiskumu.

Atbilstošās tiesību normas

Ženēvas konvencija

- 3 Konvencijas par bēgļa statusu, kas parakstīta Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā (*Recueil des traités des Nations unies*, 189. sējums, 150. lpp., Nr. 2545 (1954)), kura papildināta ar Ņujorkā 1967. gada 31. janvārī noslēgto Protokolu par bēgļa statusu, kurš savukārt stājies spēkā 1967. gada 4. oktobrī (turpmāk tekstā – “Ženēvas konvencija”), 33. panta “Izraidīšanas vai atgriešanās aizliegums” 1. punktā ir noteikts:

“Neviena dalībvalsts nekādā gadījumā neizraida vai neatgriež bēgli uz tās valsts robežu, kuras teritorijā viņa dzīvība un brīvība ir apdraudēta sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību vai piederību pie kādas īpašas sociālās grupas vai sakarā ar viņa politiskajiem uzskatiem.”

Savienības tiesības

Direktīvas 2003/9/EK un 2013/33/ES

- 4 Padomes Direktīvas 2003/9/EK (2003. gada 27. janvāris), ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai [dalībvalstīs] (OV 2003, L 31, 18. lpp.), 2. panta c) punktā “pieteikuma iesniedzējs” vai “patvēruma meklētājs” šīs direktīvas mērķiem ir definēts kā “trešās valsts pilsonis vai bezvalstnieks, kas iesniedzis patvēruma pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums”.

- 5 Minētās direktīvas 3. panta “Darbības joma” 1. punktā ir noteikts:

“Šī direktīva attiecas uz visiem trešo valstu pilsoņiem un bezvalstniekiem, kas iesnieguši patvēruma pieteikumu pie dalībvalsts robežas vai tās teritorijā, kamēr viņiem atļauts uzturēties dalībvalsts teritorijā kā patvēruma meklētājiem [..].”

- 6 Direktīvas 2003/9 2. panta c) punkts un 3. panta 1. punkts tika aizstāti, saglabājot būtībā identisku formulējumu, attiecīgi ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/33/ES (2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV 2013, L 180, 96. lpp.), 2. panta b) punktu un 3. panta 1. punktu.

Direktīvas 2005/85 un 2013/32/ES

- 7 Direktīvas 2005/85 preambulas 2. un 8. apsvērumā ir paredzēts:

“(2) Eiropadome [..] vienojās strādāt, lai radītu kopēju Eiropas patvēruma sistēmu, kuras pamatā būtu [Ženēvas konvencijas] pilnīga un absolūta piemērošana, tādējādi saglabājot nrepatriēšanas [neizraidīšanas] principu un nodrošinot, ka nevienu personu nesūta atpakaļ vajāšanai.

[..]

(8) Šī direktīva respektē pamattiesības un ievēro principus, kas jo īpaši ir atzīti [Hartā].”

- 8 Šīs direktīvas 7. pantā “Tiesības palikt dalībvalstī pieteikuma izvērtēšanas kavēšanās gadījumā” ir noteikts:

“1. Patvēruma meklētājiem atļauj palikt dalībvalstī vienīgi procedūras nolūkā, kamēr atbildīgā iestāde ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar procedūrām pirmajā instancē, kas noteiktas III nodaļā. Šīs tiesības palikt nerada tiesības uz uzturēšanās atļauju.

2. Dalībvalstis var pieļaut izņēmumu tikai gadījumā, ja saskaņā ar 32. un 34. pantu turpmākais pieteikums netiks turpmāk izskatīts vai ja tās nodos vai izdos personu citai dalībvalstij, ievērojot pienākumus saskaņā ar Eiropas apcietināšanas orderi [...] vai citādi, vai trešai valstij, vai starptautiskajām krimināltiesām vai tribunāliem.”

- 9 Direktīvas 2005/85 39. panta “Tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību” 1. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt patvēruma meklētājiem tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību. Šīs direktīvas 39. panta 3. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

“Dalībvalstis vajadzības gadījumā paredz noteikumus saskaņā ar savām starptautiskajām saistībām, kas attiecas uz:

- a) jautājumu par to, vai tiesiskā aizsardzība saskaņā ar 1. punktu ļauj meklētājiem palikt konkrētajā dalībvalstī, gaidot tās iznākumu;
- b) tiesiskās aizsardzības vai aizsardzības pasākumu iespējamību, ja tiesiskā aizsardzība saskaņā ar 1. punktu neļauj meklētājiem palikt konkrētajā dalībvalstī, gaidot tās iznākumu. [...]

[..]”

- 10 Direktīvas 2005/85 7. un 39. pants tika aizstāti attiecīgi ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.) 9. un 46. pantu.

- 11 Saskaņā ar Direktīvas 2013/32 9. pantu “Tiesības palikt dalībvalstī pieteikuma izvērtēšanas laikā”:

“1. Pieteikuma iesniedzējiem atļauj palikt dalībvalstī vienīgi procedūras nolūkā, kamēr atbildīgā iestāde ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar procedūrām pirmajā instancē, kas noteiktas III nodaļā. Minētās tiesības palikt nerada tiesības uz uzturēšanās atļauju.

2. Dalībvalstis var pieļaut izņēmumu tikai tādā gadījumā, ja persona iesniedz turpmāku pieteikumu, kas minēts 41. pantā, vai ja tās attiecīgi nodos vai izdos personu citai dalībvalstij, ievērojot pienākumus saskaņā ar Eiropas apcietināšanas orderi [...] vai citādi, vai trešai valstij, vai starptautiskajām krimināltiesām.

[..]”

- 12 Šīs direktīvas 46. panta “Tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību” 5. punktā ir paredzēts:

“Neskarot 6. punktu, dalībvalstis ļauj pieteikuma iesniedzējiem palikt teritorijā līdz termiņam, kurā beidzas viņu iespēja izmantot tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību, un, ja šādas tiesības ir izmantotas noteiktajā termiņā – līdz tiesiskās aizsardzības iznākumam.”

Direktīva 2008/115

- 13 Direktīvas 2008/115 preambulas 2., 4., 6., 8., 9., 12. un 24. apsvērumā ir paredzēts:
- (2) [..] Eiropadome [..] aicināja izstrādāt ar kopīgiem standartiem pamatotu efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, lai personas atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu cilvēktiesības un cieņas neaizskaramību.
 - [..]
 - (4) Ir jānosaka skaidri, pārskatāmi un taisnīgi noteikumi, kas paredzēti efektīvai atgriešanas politikai kā labi pārvaldītas migrācijas politikas būtiskam elementam.
 - [..]
 - (6) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka trešo valstu valstspiederīgo nelikumīgu uzturēšanos pārtrauc, izmantojot taisnīgu un pārskatāmu procedūru. [..]
 - [..]
 - (8) Ir atzīts, ka dalībvalstīm ir likumīgas tiesības atgriezt trešo valstu valstspiederīgos, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, ar noteikumu, ka ir ieviestas taisnīgas un efektīvas patvēruma sistēmas, kas pilnībā ievēro neizraidīšanas principu.
 - (9) Saskaņā ar [..] Direktīvu [2005/85] trešās valsts valstspiederīgais, kas ir pieprasījis patvērumu dalībvalstī, nebūtu jāuzskata par personu, kas nelikumīgi uzturas attiecīgās dalībvalsts teritorijā, kamēr nav stājies spēkā negatīvs lēmums par minēto pieprasījumu vai lēmums, ar ko tiek pārtrauktas viņa vai viņas tiesības uz patvēruma meklētāja statusu.
 - [..]
 - (12) Būtu jārisina situācija, kādā atrodas trešo valstu valstspiederīgie, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, bet kurus nevar izraidīt. [..]
 - [..]
 - (24) Šajā direktīvā ir ievērotas pamattiesības un principi, kas jo īpaši atzīti [Hartā].”
- 14 Šīs direktīvas 2. panta 1. punktā ir precizēts, ka tā attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā.
- 15 Saskaņā ar minētās direktīvas 3. pantu:
- “Šajā direktīvā piemēro turpmāk minētās definīcijas:
- [..]
 - 2) “nelikumīga uzturēšanās” ir tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti [Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 562/2006 (2006. gada 15. marts), ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2006, L 105, 1. lpp.)], 5. pantā, vai arī citiem ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī;

[..]

4) “atgriešanas lēmums” ir administratīvs vai tiesas lēmums vai akts, kurā norādīts vai konstatēts, ka trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās ir nelikumīga, un noteikts vai konstatēts atgriešanās pienākums;

5) “izraidīšana” ir atgriešanās pienākuma izpilde piespiedu kārtā, proti, fiziska izvešana no dalībvalsts;

[..].”

16 Direktīvas 2008/115 5. pantā “Neizdošana, bērna intereses, ģimenes dzīve un veselības stāvoklis” ir noteikts:

“Īstenojot šo direktīvu, dalībvalstis pilnībā ņem vērā:

a) bērna intereses,

b) ģimenes dzīvi,

c) attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā veselības stāvokli

un ievēro neizdošanas principu.”

17 Šīs direktīvas 6. pantā “Atgriešanas lēmums” ir noteikts:

“1. Neskarot šā panta 2. līdz 5. punktā minētos izņēmumus, dalībvalstis pieņem atgriešanas lēmumu par ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā.

[..]

4. Dalībvalstis var katrā laikā pieņemt lēmumu piešķirt atsevišķu uzturēšanās atļauju vai citu atļauju, kas dod tiesības uzturēties trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā, ar līdzjūtību saistītu iemeslu, humānu vai citu iemeslu dēļ. Šādā gadījumā atgriešanas lēmumu nepieņem. Ja atgriešanas lēmums jau ir pieņemts, to atceļ vai atliek uz uzturēšanās atļaujas vai citu likumīgas uzturēšanās tiesību derīguma laiku.

[..]

6. Šī direktīva neaizliedz dalībvalstīm ar vienu administratīvu vai tiesas lēmumu vai tiesas aktu, kā tas noteikts attiecīgās valsts tiesību aktos, pieņemt lēmumu par likumīgas uzturēšanās izbeigšanu kopā ar atgriešanas lēmumu un/vai izraidīšanas lēmumu, neskarot procesuālās garantijas, kas paredzētas III nodaļā, kā arī saskaņā ar citiem attiecīgiem Kopienas un valstu tiesību aktu noteikumiem.”

18 Minētās direktīvas 7. pantā “Brīvprātīga izceļošana” ir noteikts:

“1. Atgriešanas lēmumā brīvprātīgai izceļošanai nosaka pienācīgu laika posmu no septiņām dienām līdz trīsdesmit dienām, neskarot 2. un 4. punktā minētos izņēmumus. Dalībvalstis savos valsts tiesību aktos var paredzēt, ka šādu laika posmu nosaka tikai, pamatojoties uz attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā iesniegtu pieteikumu. Tādā gadījumā dalībvalstis informē attiecīgos trešo valstu valstspiederīgos par iespēju iesniegt šādu pieteikumu.

[..]

2. Dalībvalstis vajadzības gadījumā pagarina brīvprātīgai izceļošanai noteikto laika posmu uz piemērotu laiku, ņemot vērā konkrētā gadījuma īpašos apstākļus, piemēram, uzturēšanās ilgumu, to, vai ir bērni, kuri apmeklē skolu, vai citi ģimenes locekļi un sociālās saites.

[..]”

19 Šīs pašas direktīvas 8. pantā “Atgriešana [Izraidīšana]” ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu atgriešanas lēmumu, ja saskaņā ar 7. panta 4. punktu nav noteikts laika posms brīvprātīgai izceļošanai vai ja atgriešanās pienākums nav izpildīts laika posmā, kas saskaņā ar 7. pantu noteikts brīvprātīgai izceļošanai.

[..]

3. Dalībvalstis var pieņemt atsevišķus administratīvus vai tiesas lēmumus vai aktus, kuros noteikta izraidīšana.

[..]”

20 Saskaņā ar Direktīvas 2008/115 9. panta 1. punktu:

“Dalībvalstis atliek izraidīšanu:

- a) ja ar izraidīšanu tiktu pārkāpts neizdošanas princips vai
- b) tik ilgi, kamēr ir noteikta izpildes pārtraukšana saskaņā ar 13. panta 2. punktu.”

21 Šīs direktīvas III nodaļā, kas attiecas uz “procesuālajām garantijām”, ietvertā 13. panta “Tiesiskās aizsardzības līdzekļi” 1. punktā ir noteikts:

“Attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam nodrošina efektīvus [tiesiskās aizsardzības] līdzekļus, lai pārsūdzētu vai lūgtu pārskatīt ar atgriešanu saistītos lēmumus, kas minēti 12. panta 1. punktā, kompetentā tiesā vai administratīvā iestādē, vai kompetentā struktūrā, kuras locekļi ir objektīvi un kuru neatkarība ir garantēta.”

22 Minētās direktīvas 15. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Ja vien konkrētajā gadījumā nav iespējams efektīvi piemērot citus pietiekamus, bet vājākus piespiedu līdzekļus, dalībvalstis var aizturēt un turēt apsardzībā tikai to trešās valsts valstspiederīgo, kam paredzēts piemērot atgriešanas procedūras, lai sagatavotos atgriešanai un/vai veiktu izraidīšanas procesu, jo īpaši tad, ja

- a) pastāv bēgšanas iespējamība vai
- b) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais izvairās no atgriešanas vai izraidīšanas procesa vai traucē tā sagatavošanu.

Ikvienu turēšana apsardzībā ir iespējami īsa un tā turpinās tikai tik ilgi, kamēr veic izraidīšanas pasākumus, un to izpilda ar pienācīgu rūpību.”

Beļģijas tiesības

- 23 *Loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* [1980. gada 15. decembra Likuma par ārvalstnieku ieceļošanu, uzturēšanos, apmešanos uz dzīvi un izraidīšanu] (*Moniteur belge*, 1980. gada 31. decembris, 14584. lpp.), redakcijā, kas piemērojama pamatlīetas faktiem (turpmāk tekstā – “1980. gada 15. decembra likums”), 39/70. panta pirmajā daļā ir noteikts:

“Pārsūdzības iesniegšanai paredzētajā termiņā un pārsūdzības izskatīšanas laikā bez attiecīgās personas piekrišanas nedrīkst piespiestu kārtā izpildīt attiecībā uz to noteikto izraidīšanas vai nosūtīšanas atpakaļ pasākumu.”

- 24 Šī likuma 52/3. panta 1. punkta pirmajā un otrajā daļā ir paredzēts:

“Ja ģenerālkomisārs bēgļu un bezvalstnieku jautājumos nepieņem izskatīšanai ārvalstnieka patvēruma pieteikumu vai atsaka viņam bēgļa statusu, vai nepiešķir viņam alternatīvās aizsardzības statusu un ja viņš nelikumīgi uzturas Karalistē, ministrs vai viņa pārstāvis nekavējoties izdod rīkojumu [ārvalstniekam] atstāt valsts teritoriju, pamatojies uz 7. panta pirmās daļas 1.–12. punktā paredzētajiem pamatiem. Šis lēmums attiecīgajai personai tiek paziņots atbilstoši 51/2. pantam.

Ja *Conseil du contentieux des étrangers* [Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome] noraida ārvalstnieka pārsūdzību par ģenerālkomisāra bēgļu un bezvalstnieku jautājumos pieņemtu lēmumu, piemērojot 39/2. panta 1. punkta 1. apakšpunktu, un ja ārvalstnieks nelikumīgi uzturas Karalistē, ministrs vai viņa pārstāvis nekavējoties izlemj pagarināt [šī panta] pirmajā daļā paredzēto rīkojumu atstāt valsts teritoriju. Šis lēmums nekavējoties tiek paziņots attiecīgajai personai atbilstoši 51/2. pantam”.

- 25 *Arrêté royal du 8 octobre 1981 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* [Karaļa 1981. gada 8. oktobra dekrēts par ārvalstnieku ieceļošanu, uzturēšanos, apmešanos uz dzīvi un izraidīšanu] (*Moniteur belge*, 1981. gada 27. oktobris, 13740. lpp.), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlīetas faktiem, 75. panta 2. punktā ir noteikts:

“Ja ģenerālkomisārs bēgļu un bezvalstnieku jautājumos atsakās ārvalstniekam atzīt bēgļa statusu un nepiešķir alternatīvās aizsardzības statusu vai neņem vērā patvēruma pieteikumu, ministrs vai viņa pārstāvis izdod rīkojumu attiecīgajai personai atstāt valsts teritoriju atbilstoši [1980. gada 15. decembra] likuma 52/3. panta 1. punktam.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 26 2011. gada 14. aprīlī Togo pilsonis *S. Gnandi* iesniedza Beļģijas iestādēm starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kuru 2014. gada 23. maijā noraidīja *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* [ģenerālkomisārs bēgļu un bezvalstnieku jautājumos] (turpmāk tekstā – “ģenerālkomisārs”). 2014. gada 3. jūnijā *État belge* [Beļģijas valsts] ar *Office des étrangers* [Ārvalstnieku biroja] (Beļģija) starpniecību lika *S. Gnandi* atstāt valsts teritoriju.
- 27 2014. gada 23. jūnijā *S. Gnandi* pārsūdzēja ģenerālkomisāra 2014. gada 23. maija lēmumu *Conseil du contentieux des étrangers* (Beļģija). Tajā pašā dienā viņš lūdza minētajai tiesai atcelt 2014. gada 3. jūnija rīkojumu atstāt valsts teritoriju, kā arī apturēt tā izpildi.
- 28 *Conseil du contentieux des étrangers* ar 2014. gada 31. oktobra spriedumu noraidīja pārsūdzību par ģenerālkomisāra 2014. gada 23. maija lēmumu, kā arī ar 2015. gada 19. maija spriedumu noraidīja pārsūdzību par 2014. gada 3. jūnija rīkojumu atstāt valsts teritoriju. Izskatot *S. Gnandi* iesniegto kasācijas sūdzību par abiem šiem spriedumiem, *Conseil d'État* [Valsts padome] (Beļģija) 2015. gada

10. novembrī atcēla *Conseil du contentieux des étrangers* 2014. gada 31. oktobra spriedumu un nodeva atpakaļ tai lietu. Tiesvedība pamatlietā attiecas tikai uz kasācijas sūdzību, ko *S. Gnandi* iesniedzis par *Conseil du contentieux des étrangers* 2015. gada 19. maija spriedumu.

29 Minētās tiesvedības ietvaros *Conseil d'État* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai [Direktīvas 2008/115] 5. pants, kurā dalībvalstīm ir uzlikts pienākums, istenojot šo direktīvu, ievērot neizraidišanas principu, kā arī šīs direktīvas 13. panta 1. punktā un [Hartas] 47. pantā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj pieņemt atgriešanas lēmumu, kāds paredzēts Direktīvas [2008/115] 6. pantā, kā arī [1980. gada 15. decembra likuma] 52/3. panta [1. punktā] un Karaļa 1981. gada 8. oktobra dekrēta par ārvalstnieku ieceļošanu, uzturēšanos, apmešanos uz dzīvi un izraidišanu 75. panta 2. punktā, tiklīdz [ģenerālkomisārs] ir noraidījis patvēruma pieteikumu, un tātad – pirms varētu tikt izsmelti pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi tiesā, lai panāktu šī noraidošā lēmuma atcelšanu, un pirms varētu tikt galīgi pabeigta patvēruma procedūra?”

Par to, vai pamatlieta joprojām pastāv

30 Tiesvedībā Tiesā Beļģijas valdība norādīja, ka vairs nav jālemj par prejudiciālo jautājumu, jo pamatlietā aplūkotais rīkojums atstāt valsts teritoriju ir zaudējis spēku pēc tam, kad *S. Gnandi* tika izsniegta pagaidu uzturēšanās atļauja un *Conseil du contentieux des étrangers* 2016. gada 11. martā pasludināja spriedumu, ar kuru atcelts ģenerālkomisāra 2014. gada 23. maija lēmums.

31 Šajā ziņā gan no LESD 267. panta teksta, gan no tā sistēmas izriet, ka prejudiciāla nolēmuma tiesvedības priekšnoteikums ir tas, ka valsts tiesā faktiski norit tiesvedība, kurā tai ir jāpieņem lēmums, kurā var tikt ņemts vērā Tiesas spriedums sakarā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tātad Tiesai pat pēc savas iniciatīvas ir jāpārbauda, vai pamatlieta joprojām pastāv (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 Konkrētajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka pēc šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas *S. Gnandi* ar *Office des étrangers* 2016. gada 8. februāra lēmumu tika atļauts uzturēties Beļģijas teritorijā līdz 2017. gada 1. martam un ka pēc *Conseil du contentieux des étrangers* 2016. gada 11. marta sprieduma pasludināšanas ģenerālkomisārs 2016. gada 30. jūnijā no jauna noraidīja viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

33 Pēc Tiesas aicinājuma norādīt, vai iesniedzējtiesa uzskata, ka atbilde uz tās jautājumu joprojām ir nepieciešama nolēmuma pieņemšanai, tā atbildēja, ka vēlas uzturēt savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Būtībā tā precizēja, ka ar *Conseil du contentieux des étrangers* 2016. gada 11. marta spriedumu veiktā ģenerālkomisāra 2014. gada 23. maija lēmuma atcelšana pati par sevi nerada nekādas tiesiskas sekas attiecībā uz pamatlietā aplūkoto rīkojumu atstāt valsts teritoriju un ka pagaidu uzturēšanās atļaujas piešķiršana *S. Gnandi* nenozīmē minētā rīkojumu netiešu atsaukšanu. Tā piebilda, ka šis rīkojums no jauna rada sekas kopš 2016. gada 30. jūnija, proti, kopš datuma, kurā ģenerālkomisārs no jauna noraidīja *S. Gnandi* starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

34 Šajā ziņā Tiesai saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nav jālemj par valsts tiesību normu interpretāciju (spriedums, 2015. gada 17. decembris, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 35. punkts un tajā minētā judikatūra). Tātad, ņemot vērā iesniedzējtiesas sniegtos paskaidrojumus, ir jāsecina, ka iesniedzējtiesa vēl joprojām izskata pamatlietu un ka Tiesas atbilde uz uzdoto jautājumu turpina būt noderīga, lai atrisinātu šo lietu. Tādēļ ir jālemj par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Par prejudiciālo jautājumu

- 35 Ar prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīva 2008/115, to aplūkojot kopsakarā ar Direktīvu 2005/85 un ņemot vērā neizraidīšanas principu un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas nostiprināti Hartas 18. pantā, 19. panta 2. punktā un 47. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā liedz pieņemt atgriešanas lēmumu saskaņā ar Direktīvas 2008/115 6. panta 1. punktu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tiklīdz atbildīgā iestāde ir noraidījusi šo pieteikumu un tātad pirms pārsūdzības, kas ierosināta tiesā par šo noraidījumu, iznākuma.
- 36 Iesākumā ir jākonstatē, kā iesniedzējtiesa to norādījusi lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ka pamatlietā aplūkots rīkojums atstāt valsts teritoriju ir atzīstams par atgriešanas lēmumu Direktīvas 2008/115 3. panta 4. punkta izpratnē. Proti, minētajā tiesību normā jēdziens “atgriešanas lēmums” ir definēts kā administratīvs vai tiesas lēmums vai akts, kurā norādīts vai konstatēts, ka trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās ir nelikumīga, un noteikts vai konstatēts atgriešanās pienākums.
- 37 Saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta 1. punktu tā ir piemērojama trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā. Konkrētāk, attiecībā uz atgriešanas lēmumiem minētās direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis principā pieņem šādu lēmumu attiecībā uz ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā.
- 38 Lai noskaidrotu, vai atgriešanas lēmums attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo var tikt pieņemts, tiklīdz atbildīgā iestāde ir noraidījusi viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu, pirmām kārtām ir jāpārbauda, vai šāds valstspiederīgais kopš šīs noraidīšanas brīža ir uzskatāms par tādu, kas nelikumīgi uzturas [dalībvalstī] Direktīvas 2008/115 izpratnē.
- 39 Šajā ziņā no šīs direktīvas 3. panta 2) punktā ietvertās “nelikumīgas uzturēšanās” jēdziena definīcijas izriet, ka jebkurš trešās valsts valstspiederīgais, kurš atrodas dalībvalsts teritorijā, neatbilstot ieeļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem, šī apstākļa dēļ vien nelikumīgi uzturas tajā (spriedums, 2016. gada 7. jūnijs, *Affum*, C-47/15, EU:C:2016:408, 48. punkts).
- 40 Saskaņā ar Direktīvas 2005/85 7. panta 1. punktu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs palikt dalībvalstī vienīgi procedūras nolūkā, līdz pirmajā instancē tiek pieņemts lēmums, ar ko noraidīts starptautiskās aizsardzības pieteikums. Lai gan saskaņā ar minētās tiesību normas skaidro formulējumu šīs tiesības palikt [dalībvalstī] nerada tiesības uz uzturēšanās atļauju, tomēr tostarp no Direktīvas 2008/115 preambulas 9. apsvēruma izriet, ka minētās tiesības palikt [dalībvalstī] liedz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja uzturēšanos kvalificēt kā “nelikumīgu” šīs direktīvas izpratnē laikposmā no viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas brīža līdz pirmās instances lēmuma par šo pieteikumu pieņemšanai.
- 41 Kā nepārprotami izriet no Direktīvas 2005/85 7. panta 1. punkta teksta, šajā tiesību normā paredzētās tiesības palikt dalībvalstī izbeidzas līdz ar lēmuma, ar kuru atbildīgā iestāde pirmajā instancē noraida starptautiskās aizsardzības pieteikumu, pieņemšanu. Ja nav tiesību uzturēties vai uzturēšanās atļaujas, kas ieinteresētajai personai tiktu izsniegta uz kāda cita juridiska pamata, piemēram, saskaņā ar Direktīvas 2008/115 6. panta 4. punktu, un kas ļautu noraidītajam pieteicējam atbilst ieeļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās attiecīgajā dalībvalstī nosacījumiem, šī noraidošā lēmuma sekas ir tādas, ka kopš tā pieņemšanas šis pieteicējs vairs neatbilst šiem nosacījumiem un tādēļ viņa uzturēšanās kļūst nelikumīga.
- 42 Ir taisnība, ka Direktīvas 2005/85 39. panta 3. punkta a) apakšpunkts dod dalībvalstīm iespēju paredzēt noteikumus, kas ļautu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem palikt to teritorijā, gaidot par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidījumu iesniegtās pārsūdzības iznākumu. Konkrētajā gadījumā šķiet, ka 1980. gada 15. decembra likuma 39/70. pantā ir ietverta šāda veida tiesību norma,

jo ar to starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem ir piešķirtas tiesības palikt Beļģijas teritorijā līdz šādas pārsūdzības iesniegšanas termiņa beigām un šis pārsūdzības izskatīšanas laikā, bet tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

- 43 Tāpat ir taisnība, ka 2013. gada 30. maija sprieduma *Arslan* (C-534/11, EU:C:2013:343) 47. un 49. punktā Tiesa nosprieda, ka atļauja palikt dalībvalsts teritorijā, lai efektīvi pārsūdzētu starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidījumu, liedz piemērot Direktīvu 2008/115 trešās valsts valstspiederīgajam, kas iesniedzis šo pieteikumu, līdz pārsūdzības par šī pieteikuma noraidījumu iznākumam.
- 44 Tomēr no minētā sprieduma nevar tikt izsecināts, ka šāda atļauja palikt dalībvalsts teritorijā liedz uzskatīt, ka kopš starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanas brīža, izņemot gadījumus, kad pastāv tiesības uzturēties vai tāda uzturēšanās atļauja kā šī sprieduma 41. punktā minētā, attiecīgās personas uzturēšanās kļūst par nelikumīgu Direktīvas 2008/115 izpratnē.
- 45 Proti, pirmkārt, ņemot vērā minētā sprieduma pamatā esošajā lietā uzdoto prejudiciālo jautājumu tvērumu, kā arī tās kontekstu, ir jāprecizē, ka minētajā spriedumā sniegtā interpretācija ir tikusi izstrādāta vienīgi tālab, lai nodrošinātu, ka atgriešanas procedūra netiek īstenota, kamēr noraidītajam pieteicējam ir ļauts palikt valsts teritorijā, gaidot viņa pārsūdzības iznākumu, un ka it īpaši šajā laikposmā viņš nevar tikt aizturēts izraidīšanas nolūkā saskaņā ar šīs direktīvas 15. pantu.
- 46 Otrkārt, nedz Direktīvas 2008/115 3. panta 2. punktā, nedz kādā citā tās normā nav noteikts, ka uzturēšanās nelikumīgums būtu atkarīgs no tās pārsūdzības iznākuma, kas iesniegta par administratīvu lēmumu, ar kuru izbeigta likumīga uzturēšanās, vai no atļaujas palikt dalībvalsts teritorijā, gaidot šādas pārsūdzības iznākumu, neesamības. Gluži pretēji, lai gan, kā tas ir uzsvērts šī sprieduma 40. punktā, no Direktīvas 2005/85 7. panta 1. punkta, to aplūkojot kopsakarā ar Direktīvas 2008/115 preambulas 9. apsvērumu, izriet, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja tiesības palikt attiecīgās dalībvalsts teritorijā laikposmā no pieteikuma iesniegšanas brīža līdz pirmās instances lēmuma par šo pieteikumu pieņemšanai liedz šīs personas uzturēšanos kvalificēt kā “nelikumīgu” Direktīvas 2008/115 izpratnē šajā laikposmā, tomēr nevienā Direktīvas 2005/85 vai Direktīvas 2008/115 normā vai preambulas apsvērumā nav paredzēts, ka atļauja palikt minētajā teritorijā, gaidot pārsūdzības par pieteikuma noraidījumu iznākumu, savukārt liegtu šādu kvalifikāciju.
- 47 Treškārt, Direktīva 2008/115 nav balstīta uz ideju, ka uzturēšanās nelikumīgums un tātad minētās direktīvas piemērojamība nozīmētu, ka trešās valsts valstspiederīgajam nav nekādas tiesiskas iespējas palikt attiecīgās dalībvalsts teritorijā, it īpaši gaidot tās pārsūdzības iznākumu, kas iesniegta tiesā par lēmumu, ar kuru izbeigta likumīga uzturēšanās. Tieši pretēji, kā tas izriet no šīs direktīvas preambulas 12. apsvēruma, tā ir piemērojama trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem, kaut arī viņi dalībvalstī uzturas nelikumīgi, tomēr ir atļauts tiesiski palikt attiecīgās dalībvalsts teritorijā, jo attiecībā uz viņiem vēl nav iespējams veikt izraidīšanu. Konkrēti, minētās direktīvas 7. pantā ir paredzēta pienācīga termiņa noteikšana attiecīgo personai brīvprātīgai izceļošanai, un šajā laikposmā, lai gan šo personu uzturēšanās nav likumīga, tām joprojām ir atļauts palikt [dalībvalstī]. Turklāt saskaņā ar šīs pašas direktīvas 5. pantu un 9. panta 1. punktu dalībvalstīm ir jāievēro neizraidīšanas princips attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgajiem, kas uzturas nelikumīgi, un jāatliek izraidīšana gadījumos, ja ar izraidīšanu tiktu pārkāpts šis princips.
- 48 Ceturtkārt, ir jāatgādina, kā izriet no Direktīvas 2008/115 preambulas 2. un 4. apsvēruma, tās galvenais mērķis ir ieviest efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, pilnībā ievērojot attiecīgo personu pamattiesības un cieņas neaizskaramību (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 17. jūlijs, *Pham*, C-474/13, EU:C:2014:2096, 20. punkts, un 2016. gada 15. februāris, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 75. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 49 Šis mērķis it īpaši ir atspoguļots Direktīvas 2008/115 6. panta 6. punktā, kas skaidri sniedz dalībvalstīm iespēju pieņemt lēmumu par likumīgas uzturēšanās izbeigšanu vienlaikus ar atgriešanas lēmumu – ar vienu un to pašu administratīvo aktu. Proti, šī iespēja apvienot šos divus lēmumus vienā vienīgā administratīvajā aktā ļauj dalībvalstīm nodrošināt administratīvo procedūru, kuru iznākumā tiek pieņemti minētie lēmumi, kā arī procedūru, kurās tiek izskatītas pārsūdzības par minētajiem lēmumiem, vienlaicīgumu vai pat apvienošanu. Kā to norādījušas tostarp Čehijas Republikas, Vācijas un Nīderlandes valdības, šāda apvienošanas iespēja ļauj arī pārvarēt praktiskas grūtības saistībā ar atgriešanas lēmumu paziņošanu.
- 50 Šīs direktīvas interpretācija, saskaņā ar kuru uzturēšanās nelikumīgums esot izslēgts tāpēc vien, ka pastāv atļauja palikt [dalībvalsts teritorijā], gaidot pārsūdzības par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidījumu iznākumu, liegtu šādas apvienošanas lietderīgo iedarbību un tātad būtu pretrunā mērķim ieviest efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku. Proti, atbilstoši šādai interpretācijai atgriešanas lēmums varētu tikt pieņemts tikai pēc pārsūdzības procesa pabeigšanas, un tas radītu risku, ka ievērojami tiktu aizkavēta atgriešanas procedūras uzsākšana un šī procedūra tiktu padarīta sarežģītāka.
- 51 Piektkārt, runājot par nepieciešamību ievērot prasības, kas izriet no tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un no neizraidīšanas principa, ko savā jautājumā minējusi iesniedzējtiesa, ir jāuzsver, ka Direktīvas 2008/115 – tāpat kā Direktīvas 2005/85 – interpretācija, kā tas izriet no pirmās minētās direktīvas preambulas 24. apsvēruma un otrās minētās direktīvas preambulas 8. apsvēruma, ir veicama, ievērojot pamattiesības un principus, kas tostarp atzīti Hartā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 17. decembris, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 50. punkts).
- 52 Konkrētāk, runājot par Direktīvas 2008/115 13. pantā paredzētajām pārsūdzībām par lēmumiem saistībā ar atgriešanu, kā arī par Direktīvas 2005/85 39. pantā paredzētajām pārsūdzībām par lēmumiem noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, to iezīmes ir jānoskaidro atbilstoši Hartas 47. pantam, saskaņā ar kuru ikvienai personai, kuras Savienības tiesībās garantētās tiesības un brīvības ir tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, ievērojot minētajā pantā paredzētos nosacījumus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453, 45. punkts, un 2015. gada 17. decembris, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 51. punkts).
- 53 Tāpat ir jānorāda, ka Hartas 18. pantā un 19. panta 2. punktā neizraidīšanas princips ir garantēts kā pamattiesības (spriedums, 2015. gada 24. jūnijs, *H. T.*, C-373/13, EU:C:2015:413, 65. punkts) un no jauna apstiprināts tostarp Direktīvas 2005/85 preambulas 2. apsvērumā, kā arī Direktīvas 2008/115 preambulas 8. apsvērumā un 5. pantā. Turklāt Hartas 18. pantā – līdzīgi kā LESD 78. panta 1. punktā – ir paredzēta Ženēvas konvencijas noteikumu ievērošana (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *N. S. u.c.*, C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865, 75. punkts).
- 54 No Tiesas judikatūras izriet, ka, ja valsts nolemj sūtīt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uz valsti, attiecībā uz kuru pastāv pamatoti iemesli domāt, ka viņš tiks pakļauts reālam tādas izturēšanās riskam, kas ir pretrunā Hartas 18. pantam, to aplūkojot kopsakarā ar Ženēvas konvencijas 33. pantu, vai Hartas 19. panta 2. punktam, tad Hartas 47. pantā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību prasa, lai šim pieteicējam būtu pieejams tiesību aizsardzības līdzeklis ar *ipso jure* apturošu iedarbību attiecībā uz tāda pasākuma izpildi, ar kuru atļauta viņa nosūtīšana (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453, 52. punkts, un 2015. gada 17. decembris, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 54. punkts).
- 55 Ir taisnība, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka fakts, ka pārsūdzībai, kas vērsta tikai pret lēmumu noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, nav apturošas iedarbības, principā atbilst neizraidīšanas principam un Hartas 47. pantam, ja šī lēmuma izpilde pati par sevi nevar izraisīt attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā izraidīšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 17. decembris, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 56. punkts).

- 56 Turpretim pret atgriešanas lēmumu Direktīvas 2008/115 6. panta izpratnē vērstajai pārsūdzībai, lai attiecībā uz attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo tiktu ievērotas no neizraidišanas principa un Hartas 47. panta izrietošās prasības, ir jābūt *ipso jure* apturošai iedarbībai, jo šī lēmuma dēļ šis valstspiederīgais var tikt pakļauts reālam tādas izturēšanās riskam, kas ir pretrunā Hartas 18. pantam, to aplūkojot kopsakarā ar Ženēvas konvencijas 33. pantu, vai Hartas 19. panta 2. punktam pretējās izturēšanās riskam (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453, 52. un 53. punkts, kā arī 2015. gada 17. decembris, *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 57. un 58. punkts). Tas tā ir *a fortiori* gadījumos, kad runa ir par iespējamo izraidišanas lēmumu šīs direktīvas 8. panta 3. punkta izpratnē.
- 57 Tajā pašā laikā nedz Direktīvas 2005/85 39. pants un Direktīvas 2008/115 13. pants, nedz Hartas 47. pants, to aplūkojot Hartas 18. pantā un 19. panta 2. punktā ietverto garantiju gaismā, nenosaka, ka būtu jābūt otrai tiesas instancei. Proti, nozīme ir tikai apstāklim, ka pastāv iespēja iesniegt pārsūdzību tiesā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 28. jūlijs, *Samba Diouf*, C-69/10, EU:C:2011:524, 69. punkts).
- 58 No tā izriet, ka saistībā ar atgriešanas lēmumu un iespējamo izraidišanas lēmumu tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, kā arī neizraidišanas principam raksturīgā aizsardzība ir jānodrošina, atzīstot starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ar *ipso jure* apturošu iedarbību vismaz vienā tiesas instancē. Ja šī prasība ir stingri ievērota, tas apstāklis vien, ka attiecīgās personas uzturēšanās ir kvalificēta kā nelikumīga Direktīvas 2008/115 izpratnē, tiklīdz atbildīgā iestāde pirmajā instancē ir noraidījusi starptautiskās aizsardzības pieteikumu, un ka atgriešanas lēmums līdz ar to var tikt pieņemts uzreiz pēc šī noraidījuma vai apvienots ar to vienā un tajā pašā administratīvajā aktā, nav pretrunā nedz neizraidišanas principam, nedz tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību.
- 59 Ņemot vērā visus šos apsvērumus, ir jāsecina, ka, ja vien trešās valsts valstspiederīgajam nav piešķirtas tiesības uzturēties vai tāda uzturēšanās atļauja, kāda ir paredzēta Direktīvas 2008/115 6. panta 4. punktā, viņš nelikumīgi uzturas [dalībvalstī] Direktīvas 2008/115 izpratnē kopš brīža, kad atbildīgā iestāde pirmajā instancē ir noraidījusi viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu, neatkarīgi no tā, vai pastāv atļauja palikt teritorijā, gaidot pārsūdzības par šo noraidījumu iznākumu. Tātad uzreiz pēc šī noraidījuma vai kopā ar to – ar vienu un to pašu administratīvo aktu – principā attiecībā uz šādu valstspiederīgo var tikt pieņemts atgriešanas lēmums.
- 60 Otrām kārtām tajā pašā laikā ir jāuzsver, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, ka ikvienā atgriešanas lēmumā ir ievērotas Direktīvas 2008/115 III nodaļā paredzētās procesuālās garantijas, kā arī citas atbilstošās Savienības tiesību un valsts tiesību normas. Šāds pienākums ir skaidri paredzēts šīs direktīvas 6. panta 6. punktā gadījumiem, kad atgriešanas lēmums tiek pieņemts vienlaicīgi ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu, ko pirmajā instancē veic atbildīgā iestāde. Tas tāpat ir jāpiemēro tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā, kurā atgriešanas lēmums ir pieņemts tūlīt pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanas, ko ar atsevišķu administratīvo aktu ir veikusi cita iestāde.
- 61 Šajā kontekstā dalībvalstīm ir jānodrošina pārsūdzības par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidījumu pilnīga efektivitāte, ievērojot pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principu, kas tostarp nozīmē, ka visām atgriešanas lēmuma sekām ir jābūt apturētām līdz šīs pārsūdzības iesniegšanas termiņa beigām un, ja šāda pārsūdzība tiek iesniegta, līdz tās iznākumam.
- 62 Šajā ziņā nepietiek ar to, ka attiecīgā dalībvalsts neveic atgriešanas lēmuma piespiedu izpildi. Gluži pretēji, ir nepieciešams, lai visas šī lēmuma tiesiskās sekas tiktu apturētas un, tātad it īpaši, lai nesāktos Direktīvas 2008/115 7. pantā paredzētās brīvprātīgas izceļošanas termiņa tecējums, kā arī lai attiecīgajai personai tiktu atļauts palikt dalībvalsts teritorijā. Vēl jo vairāk, šajā laikposmā šī persona nevar tikt aizturēta izraidišanas nolūkā saskaņā ar šīs direktīvas 15. pantu.

- 63 Turklāt attiecīgajai personai, gaidot pārsūdzības par viņas starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu, kuru pirmajā instancē veikusi atbildīgā iestāde, iznākumu, principā ir jābūt tiesībām, kas izriet no Direktīvas 2003/9. Proti, minētās direktīvas 3. panta 1. punkts pakļauj tās piemērošanu tikai nosacījumam par to, ka pastāv atļauja palikt dalībvalsts teritorijā kā [patvēruma] meklētājam, un tāad neizslēdz šādu piemērošanu gadījumā, ja attiecīgā persona, lai gan tai ir šāda atļauja, nelikumīgi uzturas valstī Direktīvas 2008/115 izpratnē. Šajā ziņā no Direktīvas 2003/9 2. panta c) punkta izriet, ka attiecīgā persona saglabā savu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja statusu šīs direktīvas izpratnē, kamēr par tās pieteikumu vēl nav pieņemts galīgais lēmums (šajā nozīmē ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 27. septembris, *Cimade un GISTI*, C-179/11, EU:C:2012:594, 53. punkts).
- 64 Turklāt, tā kā, neraugoties uz atgriešanas lēmuma pieņemšanu uzreiz pēc tam, kad atbildīgā iestāde pirmajā instancē ir noraidījusi starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vai kopā ar minēto noraidījumu ar vienu un to pašu administratīvo aktu, starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam ir jāatļauj palikt valsts teritorijā līdz pārsūdzības par šo noraidījumu iznākumam, dalībvalstīm ir jāļauj attiecīgajām personām atsaukties uz jebkādam apstākļu izmaiņām, kas notikušas pēc šī atgriešanas lēmuma pieņemšanas un kas varētu būtiski ietekmēt konkrētās personas situācijas novērtējumu no Direktīvas 2008/115, it īpaši tās 5. panta, viedokļa.
- 65 Visbeidzot, kā izriet no Direktīvas 2008/115 preambulas 6. apsvēruma, dalībvalstīm ir jānodrošina, lai tiktu ievērota taisnīga un pārskatāma atgriešanas procedūra (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 5. jūnijs, *Mahdi*, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 40. punkts, un 2014. gada 5. novembris, *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, 61. punkts). Šajā ziņā dalībvalstīm, ja atgriešanas lēmums ir pieņemts uzreiz pēc tam, kad atbildīgā iestāde pirmajā instancē noraidījusi starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vai kopā ar minēto noraidījumu ar vienu un to pašu administratīvo aktu, ir jānodrošina, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs pārskatāmā veidā tiek informēts par šā sprieduma 61.–64. punktā minēto garantiju ievērošanu.
- 66 Konkrētajā gadījumā iesniedzējtiesa norāda, ka pamatlietā aplūkotais atgriešanas lēmums, lai gan tas nevar tikt izpildīts piespiedu kārtā, pirms tiks izskatīta *S. Gnandi* iesniegtā pārsūdzība par viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidījumu, tomēr rada tam nelabvēlīgas sekas, ciktāl tas nosaka viņam pienākumu atstāt Beļģijas teritoriju. Tāad šķiet, ka šā sprieduma 61. un 62. punktā minētā garantija, saskaņā ar kuru atgriešanas procedūrai ir jābūt apturētai, gaidot šīs pārsūdzības iznākumu, nav izpildīta, kas jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 67 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 2008/115, to aplūkojot kopsakarā ar Direktīvu 2005/85 un ņemot vērā neizraidīšanas principu un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas nostiprināti Hartas 18. pantā, 19. panta 2. punktā un 47. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā neliedz pieņemt atgriešanas lēmumu saskaņā ar Direktīvas 2008/115 6. panta 1. punktu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, uzreiz pēc tam, kad atbildīgā iestāde ir noraidījusi šo pieteikumu, vai vienlaikus ar minēto noraidījumu ar vienu un to pašu administratīvo aktu un tāad pirms pārsūdzības, kas iesniegta tiesā par šo noraidījumu, iznākuma, ar nosacījumu tostarp, ka attiecīgā dalībvalsts garantē, ka, gaidot šīs pārsūdzības iznākumu, tiek apturētas visas atgriešanas lēmuma tiesiskās sekas, ka šis pieteikuma iesniedzējs šajā laikposmā var izmantot no Direktīvas 2003/9 izrietošās tiesības un ka viņš var atsaukties uz jebkādam apstākļu izmaiņām, kas notikušas pēc atgriešanas lēmuma pieņemšanas un kas varētu būtiski ietekmēt konkrētās personas situācijas novērtējumu no Direktīvas 2008/115, it īpaši tās 5. panta, viedokļa, un tas ir jāpārbauda valsts tiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 68 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, to aplūkojot kopsakarā ar Padomes Direktīvu 2005/85/EK (2005. gada 1. decembris) par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu, un ņemot vērā neizraidīšanas principu un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas nostiprināti Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pantā, 19. panta 2. punktā un 47. pantā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tā neliedz pieņemt atgriešanas lēmumu saskaņā ar Direktīvas 2008/115 6. panta 1. punktu attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, uzreiz pēc tam, kad atbildīgā iestāde ir noraidījusi šo pieteikumu, vai vienlaikus ar minēto noraidījumu ar vienu un to pašu administratīvo aktu un tātad pirms pārsūdzības, kas iesniegta tiesā par šo noraidījumu, iznākuma, ar nosacījumu tostarp, ka attiecīgā dalībvalsts garantē, ka, gaidot šīs pārsūdzības iznākumu, tiek apturētas visas atgriešanas lēmuma tiesiskās sekas, ka šis pieteikuma iesniedzējs šajā laikposmā var izmantot no Padomes Direktīvas 2003/9/EK (2003. gada 27. janvāris), ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai, izrietošās tiesības un ka viņš var atsaukties uz jebkādam apstākļu izmaiņām, kas notikušas pēc atgriešanas lēmuma pieņemšanas un kas varētu būtiski ietekmēt konkrētās personas situācijas novērtējumu no Direktīvas 2008/115, it īpaši tās 5. panta, viedokļa, un tas ir jāpārbauda valsts tiesai.

[Paraksti]